

УДК 333.71

Валентина Страхарчук, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики
Анатолій Страхарчук, кандидат економічних наук, професор кафедри комп'ютерних технологій
Львівського інституту банківської справи УБС НБУ

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ УСПІШНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ТА ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ВНЗ З ПОТЕНЦІЙНИМИ РОБОТОДАВЦЯМИ

Статтю присвячено новітнім підходам до побудови сучасної системи підготовки фахівців. Розглянуто взаємозалежність якості підготовки випускників та поглиблення інтеграційних зв'язків ВНЗ з потенційними роботодавцями. Основну увагу приділено умовам формування компетенцій, зокрема, необхідності забезпечення інтеграції навчального і виробничого процесів. Запропоновано інструменти співпраці з потенційними роботодавцями.

Ключові слова: компетенції, роботодавці, студент, випускник, фахівець.

Літ. II.

Валентина Страхарчук, кандидат экономических наук, доцент кафедры экономической кибернетики
Анатолій Страхарчук, кандидат экономических наук, профессор кафедры компьютерных технологий
Львовского института банковского дела УБД НБУ

ВЗАИМОЗАВИСИМОСТЬ УСПЕШНОГО ТРУДОУСТРОЙСТВА ВЫПУСКНИКОВ И УГЛУБЛЕНИЯ ИНТЕГРАЦИОННЫХ СВЯЗЕЙ ВУЗОВ С ПОТЕНЦИАЛЬНЫМИ РАБОТОДАТЕЛЯМИ

Статья посвящена новейшим подходам к построению современной системы подготовки специалистов. Рассмотрены взаимозависимость качества подготовки выпускников и углубления интеграционных связей вузов с потенциальными работодателями. Основное внимание уделено условиям формирования компетенций, в частности, необходимости обеспечения интеграции учебного и производственного процессов. Предложены инструменты сотрудничества с потенциальными работодателями.

Ключевые слова: компетенции, работодатели, студент, выпускник, специалисты.

Valentyna Strakharchuk, Ph.D.(Economic) Docent of Economical Cybernetics Department
Anatoliy Strakharchuk, Ph.D. (Economic) Prof. of Computer Technologies Department
Lviv Institute of Banking UB NBU

INTERDEPENDENCE OF GRADUATES' SUCCESSFUL EMPLOYMENT AND DEEPING OF INTEGRATION TIES OF HEE WITH POTENTIAL EMPLOYERS

The article devoted to new approaches to construction the modern system of training specialists. Interdependence of the training quality of graduates and deeping integration ties Higher Educational Establishments with potential employers were considered. The main attention was paid to conditions of formation the competence, in particular to the need of providing integration the educational and the manufacturing process. It was offered tools of cooperation with potential employers.

Keywords: competence, employers, student, graduate, specialists.

Постановка проблеми. Сьогодні уже не є новиною те, що основним індикатором якості підготовки фахівців вищим навчальним закладом є успішне працевлаштування його випускників. Питання зайнятості та працевлаштування молоді набувають сьогодні особливої актуальності в зв'язку з підвищенням вимог до кваліфікації кадрів на ринку праці. Молодий спеціаліст менш затребуваний сьогодні, ніж професіонал з досвідом роботи.

Перехід до постіндустріального типу економіки вимагає великої кількості фахівців, здатних працювати в середовищі сучасних автоматизованих систем і технологій в мінливих зовнішніх умовах, що змушують людину самостійно оцінювати ситуацію і приймати відповідальні рішення. Дані проведеного аналізу свідчать про те, що за своєю спеціальністю працевлаштовуються менше половини випускників ВНЗ. І це при тому, що значна кількість організацій всіх секторів економіки

відчувають серйозні проблеми з оновленням кадрів.

Пріоритет сьогодні отримують вимоги системно організованих інтелектуальних, комунікативних та моральних засад, що дозволяють успішно організувати діяльність у широкому соціальному, економічному, культурному контекстах. Інтеграція вищої професійної освіти України в Болонський процес вимагає підвищення рівня соціально корисної віддачі системи освіти, забезпечення можливості реструктуризації кадрового складу організацій, усунення серйозних перешкод професійному та соціальному розвитку молодих фахівців, звільнення від соціальної напруженості на ринку праці, що, в кінцевому підсумку, повинно позитивно вплинути на всю економіку і на добробут громадян.

За таких умов удосконалення процесу підготовки висококваліфікованих фахівців набуває подальшої актуальності, зростає його вага, він розглядається як основний чинник освітньої державної політики. Відтак, процес підготовки фахівців сучасного рівня вимагає постійного удосконалення на базі наукових досліджень, розробки єдиних вимог, критеріїв, нових стандартів задля забезпечення підготовки конкурентоспроможних професійних кадрів світового рівня.

Дослідження свідчать – більшу частину сучасних завдань, поставлених перед освітою, неможливо вирішити з допомогою освітніх структур, Особливістю нового освітнього стандарту є зміна ролі роботодавця. Оцінка кваліфікації студентів-випускників сьогодні (освоєння професійних модулів) має проходити при провідній ролі роботодавців.

Відтак, сьогодні вкрай необхідна розробка системи взаємовигідного співробітництва ВНЗ та ринку праці, розробка програми взаємозв'язку фахівців з потребами ринку праці. Це завдання є актуальним на різних рівнях: як на державному – взаємодії системи освіти, економіки та промисловості, так і на рівні ВНЗ та випускаючих кафедр – взаємодії з роботодавцями, кадровими агентствами тощо.

Викладення основного матеріалу.

Система освіти та вимоги до його змісту еволюціонізує разом із розвитком суспільства. Ринкова економіка сьогодні пред'являє нові вимоги до випускників ВНЗ. На сучасному етапі розвитку ринкової економіки удосконалення процесу підготовки висококваліфікованих фахівців для економіки країни набуває подальшої актуальності, зростає його вага. Відтак забезпечення рівня конкурентоспроможності випускників є одним з найважливіших стратегічних завдань ВНЗ.

Перехід ВНЗ до нової системи освіти окреслив низку ключових проблем. Істотно зросли вимоги до якості освіти, до більш широкого впровадження активних форм навчання з використанням сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. Сучасна освіта висуває підвищені вимоги до рівня загальнокультурних та професійних компетенцій і ступеня інноваційності викладацького складу вузу. Низька якість підготовки абітурієнтів, і як наслідок, проблеми з забезпеченням якості навчаються у вузі і випускників. Відсутність довгострокових і ефективних зв'язків між роботодавцями та навчальними закладами. Постійні зміни нормативно-правового характеру, що ускладнюють фінансовий стан вищих навчальних закладів. Реалізація сучасних освітніх програм також неможливе без суттєвого оновлення навчально-лабораторної бази ВНЗ, удосконалення його інфраструктури [10].

Всі ці фактори, суттєво впливаючи на якість підготовки фахівців, визначають успішність процесу працевлаштування. Дослідження ефективності працевлаштування випускників ВНЗ свідчить про такі гальмівні чинники в цій сфері:

- використання молодих фахівців найчастіше як дешевої робочої сили на низькокваліфікованих посадах, не виділяючи їх як носіїв сучасних, високотехнологічних, наукоємних, практикоорієнтованих знань;

- відсутність інноваційної взаємодії вищих навчальних закладів, кадрової індустрії та роботодавців з метою якісного покращення забезпечення кадрами економіки країни;

- невідповідна якість підготовки сучасного спеціаліста вимогам роботодавців та неправильне планування спеціальності, що не дає підстав для гарантування працевлаштування;

- недостатня практична підготовка випускників, що не дає їм можливості, виходячи з ВНЗ, працевлаштуватися за спеціальністю;

- величезний розрив у вимогах до підготовки випускників з боку професорсько-викладацького складу та менеджерів компаній.

Отже, за таких умов, відсутність робочих місць є наслідком, а не причиною проблеми працевлаштування випускників.

Водночас, зміна парадигми вищої освіти на основі компетентного підходу вимагає введення в дію нових стандартів, базовою основою яких є проголошення компетентного підходу і має за мету перенесення акцентів з організації навчального процесу на його кінцевий якісний результат. Отже, за таких умов в процесі навчання необхідно формувати не кваліфікації, а компетенції [5].

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ УСПІШНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ТА ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ВНЗ З ПОТЕНЦІЙНИМИ РОБОТОДАВЦЯМИ

Досвід застосування методів вимірювання загальних здібностей студентів, які пройшли дослідну перевірку на гуманітарних, економічних та технічних спеціальностях ВНЗ підтвердили гіпотезу, що на розвиток соціокультурних компетенцій впливають, як мінімум, два фактори:

- інтеграція навчального і виробничого процесів;

- інноваційний характер діяльності.

У студентів, залучених до виробничого процесу, рівень компетенцій вище, ніж у решти, а в групі працюючих студентів виділяються ті, які мають досвід інноваційної діяльності [8].

Практика доводить – підвищення якості підготовки фахівця сучасного рівня є одним зі шляхів ефективного формування компетенцій випускників ВНЗ. З погляду роботодавців сучасні підходи до організації навчання забезпечують ефективне формування загальних та професійних компетенцій з певних дисциплін та задовольняють виклик часу щодо підвищення якості підготовки випускника ВНЗ, характерної здатністю:

- орієнтуватися в суміжних галузях знань;

- застосовувати нетрадиційні підходи до вирішення різних проблем, знаходити конкурентоспроможні рішення проблем;

- володіти сучасними засобами комунікації, методами економічного аналізу та організації маркетингової діяльності;

- просувати результати своєї професійної діяльності на відповідних ринках;

- підтримувати професійну конкурентоспроможність на всіх етапах професійної кар'єри.

Зазначені проблеми викликають необхідність невідкладного вирішення наступних завдань:

- реалізація на основі взаємовигідного стратегічного партнерства з роботодавцями та всіма зацікавленими сторонами узгодженого спектру рівнів і форм отримання безперервної професійної освіти. Це забезпечить для кожного студента можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням подальшого професійного, кар'єрного та особистісного зростання;

- реалізації всіх переваг сучасної моделі проектно-орієнтованого інноваційного ВНЗ;

- вдосконалення системи менеджменту якості з метою забезпечення гарантій якості освіти, підвищення ефективності і результативності наукових досліджень, більш повне використання наукового потенціалу ВНЗ для підвищення якості підготовки фахівців, реалізація принципу навчання через проведення наукових досліджень на всіх етапах підготовки фахівців;

- підготовка науково-педагогічних кадрів, що

володіють необхідними компетенціями та інноваційним мисленням.

- впровадження нових освітніх технологій і принципів організації навчального процесу, що забезпечують ефективну реалізацію інноваційних моделей безперервної освіти і проблемноорієнтованого навчання, у тому числі з використанням сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.

- моніторинг працевлаштування та кар'єрного зростання випускників [10].

Результати дослідження викладених проблем дозволила запропонувати низку інструментів співпраці з потенційними роботодавцями для підвищення ефективності навчального процесу, підвищення якості підготовки фахівців сучасного рівня, а відтак і сприяння працевлаштуванню випускників ВНЗ.

Практика доводить, що найбільш ефективні форми та механізми взаємодії ВНЗ з працедавцями такі:

З боку ВНЗ:

- погоджувати з підприємствами (підготовка офіційної рецензії тощо) навчальні плани спеціальностей та робочі програми дисциплін;

- розробити нові форми залучення представників підприємств до навчального процесу (участь у проміжній та підсумковій атестаціях, керівництво курсовими та дипломними роботами тощо);

- формування інституту стажорства в межах навчального закладу (використання зв'язків з представниками бізнесу різних сфер);

- створення комплексної системи договірних відносин з роботодавцями, що передбачає гарантоване працевлаштування випускників (працевлаштування студентів старших курсів на посади тощо);

- систематичний моніторинг вимог роботодавців, що забезпечить ВНЗ інформацією, необхідною при складанні варіативної частини навчальних програм, програм факультативів, разових тренінгів для студентів;

- моніторинг випускників ВНЗ (виявлення переліку компетенцій, недостатньо засвоєних студентом для успішної кар'єри, з метою корекції навчальних програм);

- поширення досвіду щодо надання іменних стипендій кращим студентам-магістрам з наданням можливості їх подальшого працевлаштування;

- розробка за посередництва роботодавців профорієнтаційних тестів на кожному етапі (курсу) навчання з метою надання студенту вибору відповідних факультативних та варіативних предметів, а потім і теми для дипломних робіт;

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ УСПІШНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ТА ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ВНЗ З ПОТЕНЦІЙНИМИ РОБОТОДАВЦЯМИ

- залучення представників роботодавців для викладання профільних дисциплін;
 - надання освітніх послуг з перепідготовки та підвищення кваліфікації співробітників підприємств по спільно розроблених навчальним програмам.
 - залучення працедавців до надання консультацій студентам щодо правового забезпечення працевлаштування, щодо правильного планування своєї спеціальності, як головного гарантування працевлаштування.
 - вивчення попиту на освітні послуги, вимоги до знань і вмінь випускників
 - розроблення нових способів позиціонування кафедри на освітньому ринку.
 - проведення опитувань та анкетувань практичних працівників з метою вивчення найбільш важливих напрямків підготовки фахівців з конкретної спеціальності, основних критеріїв відбору випускників при працевлаштуванні тощо.
 - інформування випускників щодо технологій пошуку роботи, ознайомлення з правилами проведення співбесід випускників з роботодавцями шляхом організації діалогу працевлаштованих випускників кафедри зі студентами ВНЗ тощо.
- З боку роботодавця:
- розроблення та запровадження програм адаптації випускників вищих навчальних закладів на виробництві;
 - проведення оцінки рівня компетенцій студентів старших курсів і молодих спеціалістів на підприємствах;
 - створення моделі затребуваного молодого спеціаліста;
 - надання матеріально-технічної бази для проходження практик, науково-дослідницької діяльності студентів та ін.;
 - інвестування в молодих фахівців ще на стадії їх навчання у ВНЗ (іменні стипендії, опікунська рада, організація конкурсів);
 - участь у розробці навчальних планів і рецензуванні робочих програм дисциплін;
 - участь у формуванні тематики курсових і дипломних проектів;
 - організація інформаційного обміну з випусковою кафедрою, участь у проведенні круглих столів, надання інформації про свою компанію для розробки навчальних посібників;
 - створення вхідної тренінгової системи для ВНЗ з метою конкурсного відбору випускників на вакантні місця.
 - проведення семінарів-тренінгів щодо побудови професійної кар'єри.

З боку студента:

- формування навичок усвідомленого навчання в рамках навчального закладу.

- коригування студентом свого курсу навчання в напрямку побудови індивідуальної освітньої траєкторії на основі більш тісного спілкування з роботодавцем [11].

Дія перерахованих механізмів буде служити підвищенню якості, доступності та ефективності вищої освіти.

Отже, на основі вищезазначеного, ми вбачаємо подальшу роль випускових кафедр в сфері сприяння працевлаштуванню своїх випускників у такому:

- розробка ефективної технології роботи з випускниками щодо проведення моніторингу кар'єрного росту випускників ВНЗ.

- освоєння нової технології та розробку критеріїв оцінки "якості" випускника відповідно згідно з вимогами працедавців до підготовки сучасного фахівця.

- проведення системної пропаганди студентської праці серед потенційних роботодавців і майбутніх випускників.

- здійснення в студентському середовищі коригування невинуватених очікувань (за умовами та змістом роботи, за формами та розмірами оплати праці тощо).

Висновки. Отже, проведені дослідження дозволили зробити низку висновків щодо реалій сьогодення. Вони такі:

- вища професійна освіта суттєво відстає від процесів, що відбуваються в суспільстві, і не повною мірою відповідає запитам ринку праці;

- розрив взаємозв'язків між вищими навчальними закладами і підприємствами, недостатній моніторинг динаміки ринку праці призводить до зниження якості професійної підготовки випускників ВНЗ;

- невідповідності між результатами діяльності вищої школи та очікуваннями ринку праці гальмують розвиток вищої школи [10].

Відтак, розробка системи взаємодії ВНЗ та ринку праці забезпечить:

- для роботодавця – зниження витрат на пошук, навчання і залучення персоналу, підвищення продуктивності праці в умовах конкретної фірми;

- для студента – успішне працевлаштування і кар'єрне просування після закінчення ВНЗ;

- для ВНЗ – формування високого рейтингу на ринку праці, на ринку вищої професійної освіти.

Позитивний вплив інтеграції навчального та виробничого процесів на якість підготовки фахівців підтверджує необхідність розвитку всебічної взаємодії вищих навчальних закладів і реального сектора економіки. Така співпраця є взаємовигідною для всіх його учасників, і, перш за все, для майбутніх фахівців.

Відтак, на шляху просування до європейського освітянського простору ВНЗ повинні дедалі наполегливіше працювати над створенням належних умов підготовки професійних кадрів світового рівня для галузей економіки України.

1. Закон України Про вищу освіту № 1556-VII від 01.07.2014 р. – К.: /Голос України за 06.08.2014 р. № 148 (5898)

2. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу / За ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: вид-во ТДПУ імені В. Гнатюка, 2004. – 147 с.

3. Архипенко А.Ю. Обучение молодых специалистов на основании модели компетенций организации (на примере ОАО “УАЗ”). Управление качеством: формирование компетенций выпускников ВУЗа: материалы первой региональной научно-практической конференции / А.Ю. Архипенко – Ульяновск: УлГТУ, 2012. – 109 с.

4. Бакова І.В. Інноваційні підходи щодо підвищення якості вищої освіти // Економічний вісник університету збірник наукових праць учених та аспірантів. Вип. 5. Матеріали 1-ї Міжнародної конф. “Условия экономического роста рыночной экономикой” / І.В. Бакова, О.І. Пронін – Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Григорія Сковороди, 2008. – 495 с.

5. Бакова І.В. Інформаційні технології як інноваційний засіб формування економіки знань / І.В. Бакова, О.І. Пронін – Одеський державний економічний університет, 2010.

6. Воронкова В.Г. Болонський процес як

засіб інтеграції і демократизації вищої освіти країн Європи / В.Г. Воронкова // Гуманітарний вісник ЗДІА. – Запоріжжя: ЗДІА, 2005. – Вип. №22, С. 38 – 50.

7. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. Тези доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції “Військова освіта та наука: сьогодення та майбутнє” / М.С. Головань [Текст] / за заг. редакцією В.В. Балабіна. – К.: ВІКНУ, 2012. – 460 с.

8. Жук А.Я. Вища освіта вимагає дієвих радикальних заходів / А.Я. Жук, Н.К. Желябіна – “Новий колегіум”, №1, 2000.

9. Королев С.Я. Задачи университета при переходе на двухуровневую систему образования. Управление качеством: формирование компетенций выпускников ВУЗа: материалы первой региональной научно-практической конференции, 1 декабря 2011, Ульяновск – УлГТУ, 2012. – 109 с.

10. Королев С.Я. Взаємозалежність якості освіти і соціального взаємодії ВНЗ з державними структурами та роботодавцями / Управление качеством: формирование компетенций выпускников вуза: материалы первой региональной научно-практической конференции, 1 декабря 2011, Ульяновск: УлГТУ, 2012. – 109 с.

11. Новікова О.Д. Задачи университета при переходе на двухуровневую систему образования. Управление качеством: формирование компетенций выпускников вуза: материалы первой региональной научно-практической конференции, 1 декабря 2011, Ульяновск: УлГТУ, 2012. – 109 с.

Стаття надійшла до редакції 30.12.2014

“Релігія – це не знання про Бога. Релігія – це зустріч із Богом. Така зустріч може бути лише особиста. Чи може бути справжньою зустріч в Інтернеті чи, скажімо, по телефону? Ні. Зустріч – це коли особи зустрічаються фізично, особисто. З Господом Богом все так само. Спілкування з Ним не має бути механічним, масовим. Це явище добре лише з тієї точки зору, що ми можемо подивитися Літургію, яку правлять, скажімо, у Римі. Завжди добре почути проповідь, гарну музику, але якщо ти бачиш це тільки через монітор, воно не гріє твого серця. ...Порівняйте п'єсу, переглянуту на телебаченні, з тією, яку ви побачили в театрі – різниця колосальна”.

Любомир Гузар
Єпископ

